

Utlänningsdatalag

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till en ny lag om behandling av personuppgifter i verksamhet som Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna bedriver enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen. Syftet med utlänningsdatalagen är att ge Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna möjlighet att behandla personuppgifter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt och att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling. En utgångspunkt är att skapa en teknikneutral lag som medger en flexibel tillämpning och som innehåller de bestämmelser som är av central betydelse för integritetsskyddet.

Utskottet ställer sig även bakom regeringens förslag till följdändringar i socialförsäkringsbalken och polisdatalagen (2010:361).

Utskottet anser att riksdagen bör bestämma ikraftträdandet till den 12 februari 2016.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionerna.

Justitieutskottet har yttrat sig över propositionen och följdmotionerna i de delar som rör Polismyndigheten.

I betänkandet finns fem reservationer (M, SD, V).

Behandlade förslag

Proposition 2015/16:65 Utlänningsdatalag.

Sju yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Utlänningsdatalag	6
Reservationer	15
1. Ändamålen för behandling av personuppgifter och sökbegrepp, punkt 2 (M, SD)	15
2. Ändamålen för behandling av personuppgifter och sökbegrepp, punkt 2 (V)	15
3. Direktåtkomst och uppgiftsskyldighet, punkt 3 (V)	16
4. Utvärdering av lagen, punkt 4 (M, SD)	16
5. Utvärdering av lagen, punkt 4 (V)	17
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	18
Propositionen	18
Följdmotionerna	18
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	20
<i>Bilaga 3</i>	
Justitiekommitténs yttrande 2015/16:JuU6y	29

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Lagförslagen

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. utlänningsdatalag,
2. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,
3. lag om ändring i polisdatalagen (2010:361),

med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet bestäms till den 12 februari 2016.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2015/16:65 punkterna 1–3.

2. Ändamålen för behandling av personuppgifter och sökbegrepp

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3291 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 1 och

2015/16:3292 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 2 och 3.

Reservation 1 (M, SD)

Reservation 2 (V)

3. Direktåtkomst och uppgiftsskyldighet

Riksdagen avslår motion

2015/16:3291 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 2 och 3.

Reservation 3 (V)

4. Utvärdering av lagen

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3291 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 4 och

2015/16:3292 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 4 (M, SD)

Reservation 5 (V)

Stockholm den 28 januari 2016

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Johan Forssell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Johan Forssell (M), Mikael Cederbratt (M), Markus Wiechel (SD), Lars-Arne Staxäng (M), Yilmaz Kerimo (S), Rickard Persson (MP), Lotta Finstorp (M), Kerstin Nilsson (S), Linus Bylund (SD), Emma Carlsson Löfdahl (L), Aron Modig (KD), Teresa Carvalho (S), Patrik Engström (S), Patrik Björck (S), Christina Høj Larsen (V) och Anna Vikström (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2015/16:65 Utlänningsdatalag och två motioner som har väckts med anledning av propositionen. Propositionen innehåller regeringens överväganden och förslag med anledning av betänkandet Personuppgiftsbehandling på utlännings- och medborgarskapsområdet (SOU 2015:73). Lagförslagen har granskats av Lagrådet, som lämnat förslagen utan erinran.

Behandlade förslag framgår av bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Justitieutskottet har yttrat sig över propositionen och följdmotionerna. Yttrandet finns i bilaga 3.

Utskottets överväganden

Utlänningsdatalag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till utlänningsdatalag och vissa följändringar med den ändringen att ikraftträdandet bestäms till den 12 februari 2016. Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. ändamålen för och begränsningen av personuppgiftsbehandlingen, utvidgning av sökbegrepp, begränsning av direktåtkomsten och utvärdering av den nya lagstiftningen.

Jämför reservationerna 1 (M, SD), 2 (V), 3 (V), 4 (M, SD) och 5 (V).

Propositionen

Behovet av en ny lagstiftning

Personuppgiftsbehandling i verksamhet på utlännings- och medborgarskapsområdet regleras i dag i förordningen (2001:720) om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen. Förordningen gäller utöver personuppgiftslagen (1998:204), förkortad PuL, vid automatiserad behandling av personuppgifter i Migrationsverkets, Polismyndighetens, Säkerhetspolisens och utlandsmyndigheternas verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen.

Den 1 januari 2011 trädde en ny lydelse av 2 kap. 6 § regeringsformen (RF) i kraft. Bestämmelsen innebär att enskilda är skyddade mot åtgärder från det allmänna som innefattar betydande intrång i den personliga integriteten, om det görs utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Enligt regeringen innebär den nya lydelsen av bestämmelsen sammantaget med bestämmelsen i 2 kap. 20 § RF att åtgärder som innebär betydande intrång i den personliga integriteten måste regleras i lag. I propositionen anför regeringen att både riksdagen och regeringen har uttalat att myndighetsregister som innehåller ett stort antal registrerade och har ett särskilt känsligt innehåll bör regleras särskilt i lag, även om det tidigare inte har krävts lagform enligt regeringsformen (bet. 1990/91:KU11 s. 11 och bet. 1997/98:KU18 s. 48 samt prop. 1990/91:60 s. 58 och prop. 1997/98:44 s. 41).

Stora delar av den personuppgiftsbehandling som är nödvändig för att myndigheterna ska kunna sköta de uppgifter som de har enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen inhämtas utan samtycke från den enskilde. Det handlar om en omfattande mängd uppgifter om ett stort antal personer som kan anses innebära övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga

förhållanden. Eftersom myndighetsregister som innehåller ett stort antal registrerade och har ett särskilt känsligt innehåll bör regleras särskilt i lag föreslår regeringen en ny lag om behandlingen av personuppgifter i den verksamhet som Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna bedriver enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen.

Lagförslagen i huvuddrag

Syftet med utlänningsdatalagen är att ge Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna möjlighet att behandla personuppgifter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt och att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling. En utgångspunkt är att skapa en teknikneutral lag som medger en flexibel tillämpning och som innehåller de bestämmelser som är av central betydelse för integritetsskyddet bl.a. om ändamålen med behandlingen, myndigheters direktåtkomst till Migrationsverkets uppgifter och de begränsningar som ska gälla för behandlingen av vissa uppgifter.

Utlänningsdatalagen ska gälla i stället för personuppgiftslagen. I lagen anges vilka bestämmelser i personuppgiftslagen som ändå ska tillämpas.

Utlänningsdatalagen ersätter förordningen (2001:720) om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen.

I propositionen föreslås att lagen ska gälla behandling av personuppgifter i Migrationsverkets och utlandsmyndigheternas verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen och i Polismyndighetens verksamhet som rör utlänningars inresa och vistelse i Sverige och utresa eller avlägsnande från Sverige och som inte utgör brottsbekämpande verksamhet. Lagen ska omfatta behandling som är helt eller delvis automatiserad eller behandling där personuppgifter ingår eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av uppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

När det gäller behandlingen av känsliga personuppgifter får känsliga uppgifter om en person behandlas endast om det är absolut nödvändigt för de ändamål som anges i utlänningsdatalagen. Känsliga personuppgifter får aldrig behandlas för testverksamhet eller återsökning av avgöranden, rättsutredningar och annan rättslig information. Vid återsökning av information som rör förhållanden i andra länder får känsliga personuppgifter bara behandlas i löpande text. I propositionen föreslås att regeringen ska kunna meddela ytterligare föreskrifter som begränsar användningen av känsliga personuppgifter.

I propositionen föreslås även vissa följdändringar i socialförsäkringsbalken och i polisdatalagen (2010:361).

Enligt regeringen finns det risk för att myndigheterna behandlar personuppgifter på ett sätt som kan stå i strid med regeringsformen. Vidare leder den nuvarande flyktinginströmningen till Sverige till att Migrationsverket och de andra myndigheterna som bedriver verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen behöver få effektiva verktyg

för att fullgöra sina arbetsuppgifter. Lagarna föreslås därför träda i kraft dagen efter den dag då dessa utkommit från trycket i Svensk författningssamling, vilket med hänsyn till behandlingen i riksdagen beräknas bli i början av februari 2016.

Ändamålen för personuppgiftsbehandling

Regeringen föreslår att det i utlänningsdatalagen ska anges för vilka ändamål behandling av personuppgifter får förekomma och att ändamålen ska delas in i primära och sekundära. De primära ändamålen avser behandling av personuppgifter för att tillgodose de behov som finns hos de myndigheter som bedriver verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen. Dessa ändamål är uttömmande angivna i lagen. De sekundära ändamålen avser behandling för olika typer av utlämnande av personuppgifter. I fråga om behandling av personuppgifter för andra sekundära ändamål än de som anges i lagen föreslås att det ska vara möjligt att behandla uppgifter även för ändamål som inte är oförenliga med dem för vilka uppgifterna samlades in, dvs. i enlighet med finalitetsprincipen.

Regeringen bedömer att det är ändamålsenligt att terminologin i utlänningsdatalagen överensstämmer med vad som gäller enligt polisdatalagen. För de primära ändamålen föreslås därför att personuppgifter ska få behandlas om det behövs för de ändamål som föreslås i utlänningsdatalagen. När det gäller de sekundära ändamålen föreslår regeringen att de ska innehålla ett nödvändighetskrav. Regeringen betonar dock att syftet med de olika sätten att uttrycka begränsningen i allt väsentligt är detsamma. Avsikten är att betona att uppgifter inte får behandlas slentrianmässigt och att en bedömning av behovet eller nödvändigheten måste göras innan en behandling påbörjas.

Av propositionen framgår att Polismyndigheten i sitt remissvar har efterfrågat ytterligare ett sekundärt ändamål som tillåter myndigheten att tillhandahålla uppgifter som behandlas enligt den primära ändamålsbestämmelsen till den brottsbekämpande verksamheten inom Polismyndigheten. Regeringen anser att det kan finnas skäl att överväga en sådan komplettering för att Polismyndighetens arbete ska kunna bedrivas effektivt. Det finns dock inte utrymme för att göra sådana överväganden inom ramen för detta lagstiftningsärende. Regeringen avser att återkomma till frågan i ett annat sammanhang.

Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier m.m.

I propositionen föreslås att utlänningsdatalagen ska innehålla särskilda bestämmelser som uttömmande reglerar för vilka ändamål fingeravtryck och fotografier som tagits med stöd av utlänningslagen får behandlas. Uppgifter ur registren ska få användas vid prövning av ansökningar om uppehållstillstånd där skyddsskäl åberopas (4 kap. 1–2 a §§ utlänningslagen (2005:716), förkortad UtL) i ärenden om avvisning och utvisning samt i testverksamhet. Uppgifter om fingeravtryck ska även få behandlas om det behövs för att Migrationsverket ska kunna kontrollera identiteten av en person som finns på ett fotografi som kommit in till myndigheten.

Vidare föreslås att Migrationsverket ska få behandla uppgifter om fingeravtryck för att med stöd av 9 kap. 8 § UtIL jämföra dem mot uppgifter i Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementsregister. Informationen som kommer fram vid en sådan kontroll kan enligt regeringen bidra till att verifiera en tidigare känd identitet eller, om en annan identitet påträffas, aktualisera ytterligare utredning. Informationen kan också vara av vikt inför utredningssamtal på så sätt att myndigheten kan vidta eventuella åtgärder exempelvis i fall när en sökande varit dömd för våldsbrott. I vissa fall kan även en träff mot fingeravtryck insända från Interpol hjälpa den sökande att styrka asylskäl om exempelvis en efterlysning är utfärdad av en stat där dödsstraff utmäts. Migrationsverket genomför sådana kontroller i dag med stöd av bestämmelserna i 2 kap. 8 § första stycket 6 b polisdatalagen, men enligt regeringen anses regleringen otydlig, och det finns därför behov av en uttrycklig reglering. Uppgifter i Polismyndighetens register har samlats in av en annan myndighet för andra ändamål än de som Migrationsverket avser att behandla dem för. Att Migrationsverket får del av dessa uppgifter kan därför i sig innebära ett intrång i den personliga integriteten. Regeringen har inte identifierat några omständigheter som tyder på att de kontroller som Migrationsverket genomför i dag innebär några egentliga risker för obehöriga intrång i enskildas personliga integritet. Regeringen bedömer att Migrationsverket även framöver kommer att kunna hantera de integritetsrisker som behandlingen kan innebära för enskilda personer på ett tillfredsställande sätt.

Regeringen föreslår att det införs bestämmelser om uppgiftsskyldighet med sekretessbrytande verkan i utlänningsdatalagen. Detta föreslås för att sekretessreglerna inte ska hindra överföring av uppgifter om fingeravtryck från Migrationsverket till Polismyndigheten för registrering och för jämförelse med Polismyndighetens fingeravtrycksregister. Vidare bör det införas en bestämmelse om uppgiftsskyldighet i polisdatalagen så att Migrationsverket kan ta del av resultatet av en fingeravtrycksjämförelse i Polismyndighetens fingeravtrycksregister. Regeringen föreslås kunna meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i registret och om gallring.

Sökbegränsningar

Regeringen föreslår att det i utlänningsdatalagen ska anges att uppgifter om beslut om förvar får sökas och sammanställas av de myndigheter som beslutar om eller annars ansvarar för sådan verksamhet. Det föreslås däremot vara förbjudet att använda uppgifter om bl.a. lagöverträdelse som sökbegrepp. Polismyndigheten har i sitt remissyttrande ansett att det principiella förbudet mot att använda uppgifter om lagöverträdelse som sökbegrepp inte bör omfatta Polismyndigheten. Regeringen anser dock att en sådan begränsning är rimlig.

Personuppgifter som får behandlas och direktåtkomst till personuppgifter

Regeringen anser att det finns fördelar ur ett integritetsperspektiv med en reglering som tydligt specificerar de personuppgifter som får behandlas. Det gäller särskilt när det rör sig om personuppgiftsbehandling i ett register i traditionell mening, dvs. att uppgifter förs in i en uppgiftssamling på ett systematiskt sätt enligt särskilda kriterier och är sökbara med särskilda sökord, koder eller liknande. Ärendehantering hos Migrationsverket är emellertid inte anpassad till traditionella register. Verket tillämpar ett ärendehanteringssystem där all information om en person samlas i en dossier. Behandlingen av personuppgifter i verksamheten enligt utlännings- och medborgarlagstiftningen är även omfattande och mångsidig. Att under sådana omständigheter specificera vilka kategorier av uppgifter som ska få behandlas kan enligt regeringen vara både svårt och opraktiskt, eftersom uppräkningslistan ofta kan komma att behöva ändras om behovet hos den personuppgiftsbehandlande myndigheten förändras. Utlänningsdatalagen bör därför inte innehålla några bestämmelser som specificerar vilka kategorier av personuppgifter som får behandlas. I stället föreslår regeringen att bedömningen av vilka personuppgifter som får behandlas ska få göras med stöd av ändamålsbestämmelserna och de grundläggande bestämmelserna i 9 § PuL som utlänningsdatalagen föreslås hänvisa till. Närmare begränsningar av vilka kategorier av personuppgifter som får behandlas kommer regeringen att överväga i förordning.

Enligt dagens regler får bl.a. Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och utlandsmyndigheterna ha direktåtkomst till Migrationsverkets verksamhetsregister. I propositionen föreslår regeringen att bl.a. dessa myndigheter ska kunna medges direktåtkomst till Migrationsverkets personuppgifter. När det gäller uppgiftsskyldighet föreslås att bl.a. Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska få rätt att ta del av personuppgifter om enskilda som Migrationsverket behandlar med stöd av de primära ändamålen, dock inte personuppgifter som verket behandlar för återsökning av avgöranden, rättsutredningar och annan rättslig information eller information om förhållanden i andra länder. Polismyndigheten ska därutöver få rätt att ta del av uppgifter som Migrationsverket behandlar i sitt register över fingeravtryck och fotografier. Vidare får Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och utlandsmyndigheterna på begäran ta del av sådana uppgifter om enskilda som Migrationsverket behandlar för vissa primära ändamål.

Det är av stor vikt, inte minst av integritetsskyddsskäl, att den närmare omfattningen av direktåtkomsten regleras så precist som möjligt. De olika myndigheternas behov är emellertid enligt regeringen olika och kan dessutom variera över tid med hänsyn till vilka uppgifter som myndigheterna har hand om enligt det regelverk som bestämmer deras verksamhet. Regeringen föreslår därför att de närmare reglerna om för vilket syfte direktåtkomsten ska medges meddelas i förordning i stället för i utlänningsdatalagen. Även reglerna om behörighet och säkerhet vid direktåtkomst föreslås meddelas i förordning.

Överföring av personuppgifter till tredjeland

Enligt 33 § PuL får personuppgifter föras över till tredjeland om det finns en adekvat skyddsnivå i mottagarlandet (exempelvis i enlighet med beslut av EU-kommissionen), när den registrerade gett sitt samtycke till överföringen, i vissa särskilda situationer som finns uppräknade i 34 § PuL eller om det i annat fall är tillåtet enligt föreskrifter eller särskilda beslut av regeringen eller Datainspektionen därför att det finns tillräckliga garantier för att de registrerades rättigheter skyddas.

Regeringen föreslår att de berörda myndigheterna därutöver ska kunna överföra personuppgifter för de berörda myndigheterna till tredjeland om det är absolut nödvändigt att överföra sådana uppgifter i samband med handläggning av ärenden eller biträde i ärenden, kontroll av utläningar i samband med inresa och utresa, kontroller under vistelsen i Sverige, behandling som sker för ändamålet återsökning av avgöranden, rättsutredningar och annan rättslig information. Regeringen understryker att även om en överföring av personuppgifter till tredjeland bedöms som absolut nödvändig för de tillåtna ändamålen ska myndigheterna alltid bedöma om offentlighets- och sekretesslagen hindrar att uppgifterna lämnas ut.

Motionerna

I kommittémotion 2015/16:3292 av Johan Forssell m.fl. (M) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att regeringen bör utvärdera utlänningsdatalagen efter kort tid så att eventuella tillämpningsproblem kan åtgärdas så fort som möjligt. Enligt motionärerna är det svårt att överblicka konsekvenserna av det nya regelverket innan reglerna har börjat tillämpas. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör se över möjligheten att ge Polismyndigheten tillstånd, som ett ytterligare sekundärt ändamål, att tillhandahålla uppgifter som behandlas enligt de primära ändamålen till den brottsbekämpande verksamheten inom Polismyndigheten. Motionärerna anser att Polismyndigheten måste ges goda förutsättningar att bedriva sitt arbete effektivt. Ett ytterligare sekundärt ändamål bör därför snarast övervägas närmare. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att snarast se över möjligheterna att medge avsteg från det principiella förbudet för Polismyndigheten att använda uppgifter om lagöverträdelse som sökbegrepp. Motionärerna anser att det är angeläget att Polismyndigheten ges möjlighet att bedriva en effektiv verksamhet.

I kommittémotion 2015/16:3291 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att de primära ändamålsbestämmelserna i utlänningsdatalagen bör innehålla ett nödvändighetskrav i stället för ett behovskrav. Motionärerna anser att ändamålsbestämmelserna har en vid utformning och personuppgiftsbehandlingen riskerar att bli än vidare om nödvändighetskravet ersätts med ett behovskrav. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att Säker-

hetspolisens och Polismyndighetens direktåtkomst till Migrationsverkets uppgifter inte bör omfatta fler uppgifter än vad som i dag finns i Migrationsverkets verksamhetsregister. Enligt motionärerna frångår regeringen principen att uttryckligen ange vilka kategorier av personuppgifter som Migrationsverket får behandla i verksamhetsregistret. Det leder till att möjligheterna att behandla andra kategorier av personuppgifter än i dag sannolikt ökar. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att Migrationsverket inte bör få tillgång till Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementsregister och att Polismyndigheten inte bör vara skyldig att lämna ut uppgifter. Motionärerna anser inte att regeringens argumentation och motivering för att det är nödvändigt att införa en uttrycklig rätt för Migrationsverket att få tillgång till Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementsregister är övertygande. I de fåtal fall där Migrationsverkets tillgång till registret skulle kunna stärka asylsökandens möjligheter att bevisa sina asylskäl kan verket begära den aktuella informationen från Polismyndigheten. I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att tillämpningen av förslaget till bestämmelser om tredjelandsöverföringar bör utvärderas i syfte att undersöka och säkerställa att de utökade möjligheterna inte medför några negativa effekter för den personliga integriteten eller andra påtagliga negativa effekter för den enskilde. Enligt motionärerna kommer myndigheterna att kunna lämna ut fler personuppgifter till tredjeland än i dag. Tillämpningen av bestämmelserna måste därför noga följas upp och utvärderas inom en rimlig tid.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag innebär att det införs en ny lag om behandling av personuppgifter i verksamhet som Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna bedriver enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen, utlänningsdatalagen. Utskottet anser i likhet med regeringen att det finns behov av en ny reglering och ser positivt på att regeringen strävar efter att skapa en teknikneutral och flexibel lagstiftning samtidigt som den värnar om den personliga integriteten. Dessa utgångspunkter tillgodoses bäst genom att välja en mer generell reglering av personuppgiftsbehandlingen där de grundläggande bestämmelserna som har till syfte att skydda den registrerade mot intrång i den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter slås fast i lag medan formerna för behandlingen regleras närmare i förordning eller efter bemyndigande genom myndighetsföreskrifter. Utskottet anser även att regeringen i propositionen har gjort noggranna och välmotiverade överväganden när det gäller balansen mellan myndigheternas behov av att behandla personuppgifter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt och skyddet för den personliga integriteten.

I likhet med regeringen anser utskottet att det är ändamålsenligt att låta polisdatalagen tjäna som förebild för terminologin i ändamålsbestämmelserna i utlänningsdatalagen. Personuppgifter ska därför få behandlas om det behövs för de primära ändamål som föreslås i lagen och för de sekundära ändamålen

om det är nödvändigt för att tillhandahålla information till andra myndigheter m.m. Utskottet delar regeringens bedömning att syftet med de olika sätten att uttrycka begränsningen i allt väsentligt får anses vara detsamma.

Enligt utskottets mening har regeringen utförligt redovisat att Migrationsverket har ett berättigat intresse av att behandla fingeravtryck för att jämföra dem med uppgifter i Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementsregister. Utskottet delar Justitieutskottets bedömning att integritetsriskerna måste bedömas mot bakgrund av att, som framhålls i propositionen, kontroller mot Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementsregister görs redan i dag. Utskottet noterar att det inte framkommer annat än att Migrationsverket sköter hanteringen på ett tillfredsställande sätt. Utskottet ställer sig därför bakom att det bör införas ett uttryckligt stöd för behandlingen i lagen. För att reglerna om sekretess inte ska hindra en sådan informationsöverföring och jämförelse föreslås att det ska införas bestämmelser om uppgiftsskyldighet i utlänningsdatalagen och polisdatalagen. Utskottet gör inte heller i denna del någon annan bedömning än regeringen.

Användningen av känsliga personuppgifter som sökbegrepp ger upphov till särskilda integritetsrisker. Utskottet delar justitieutskottets bedömning att uppgifter om lagöverträdelser inte ska få användas som sökbegrepp och att det är rimligt att denna sökbegränsning även gäller för Polismyndigheten när den bedriver verksamhet som täcks av utlänningsdatalagens tillämpningsområde.

Utskottet noterar att regeringen avser att i ett annat sammanhang återkomma i frågan om att Polismyndigheten ska få möjlighet att tillhandahålla uppgifter som behandlas enligt den primära ändamålsbestämmelsen till den brottsbekämpande verksamheten inom Polismyndigheten. Utskottet anser i likhet med justitieutskottet att motion 2015/16:3292 (M) yrkande 2 därmed får anses vara i huvudsak tillgodosedd.

Det är av stor vikt, inte minst av integritetsskyddsskäl, att den närmare omfattningen av direktåtkomsten regleras så precist som möjligt. I likhet med justitieutskottet delar utskottet regeringens bedömning att det kan vara både svårt och opraktiskt att specificera vilka uppgifter som ska få behandlas. Regeringen bedömer att de närmare bestämmelserna om för vilket syfte direktåtkomst ska medges därför bör regleras i förordning. Utskottet delar regeringens bedömning och anser inte att det finns skäl att reglera detta närmare i lag.

När det gäller begäran om en framtida utvärdering av tillämpningen av utlänningsdatalagen är det enligt utskottet alltid angeläget att beslutad lagstiftning följs upp och utvärderas, inte minst när det gäller bestämmelser om skyddet för enskildas integritet. Utskottet förutsätter att så kommer att ske även i detta fall.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att regeringens förslag är ändamålsenligt utformade och att det saknas skäl för riksdagen att göra några tillkännagivanden med anledning av motionerna. Utskottet tillstyrker proposition 2015/16:65 punkterna 1–3 med den ändringen att ikraftträdandet

bestäms till den 12 februari 2016 och avstyrker motionerna 2015/16:3291 (V) yrkandena 1–4 och 2015/16:3292 (M) yrkandena 1–3.

Reservationer

1. Ändamålen för behandling av personuppgifter och sökbegrepp, punkt 2 (M, SD)

av Johan Forssell (M), Mikael Cederbratt (M), Markus Wiechel (SD), Lars-Arne Staxäng (M), Lotta Finstorp (M) och Linus Bylund (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3292 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 2 och 3 samt
avslår motion
2015/16:3291 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Polismyndigheten bör ha goda förutsättningar för att bedriva sitt arbete effektivt. Regeringen bör därför snarast se över om Polismyndigheten som ett ytterligare sekundärt ändamål kan få möjlighet att tillhandahålla uppgifter som behandlas enligt de primära ändamålen i den brottsbekämpande verksamheten inom Polismyndigheten. Regeringen bör även snarast se över möjligheterna att medge avsteg från det principiella förbudet för Polismyndigheten att använda uppgifter om lagöverträdelser som sökbegrepp.

2. Ändamålen för behandling av personuppgifter och sökbegrepp, punkt 2 (V)

av Christina Höj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3291 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 1 och
avslår motion
2015/16:3292 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

De primära ändamålsbestämmelserna i utlänningsdatalagen bör innehålla ett nödvändighetskrav i stället för ett behovskrav. De föreslagna ändamålsbestämmelserna har en vid utformning, och personuppgiftsbehandlingen riskerar att bli än vidare om nödvändighetskravet ersätts med ett behovskrav.

3. Direktåtkomst och uppgiftsskyldighet, punkt 3 (V)

av Christina Höj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3291 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

En uttrycklig rätt för Migrationsverket att få tillgång till Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementsregister bör inte införas. I de fåtal fall Migrationsverkets tillgång till registret skulle kunna stärka asylsökandes möjligheter att bevisa sina asylskäl kan verket begära den aktuella informationen från Polismyndigheten. Polismyndigheten bör därmed inte heller vara skyldig att lämna ut uppgifter.

Eftersom regeringen i förslaget till utlänningsdatalag frångår principen att uttryckligen ange vilka kategorier av personuppgifter som Migrationsverket får behandla i verksamhetsregistret och i stället utgår från ändamålen ökar sannolikheten för att Migrationsverket får behandla andra kategorier av personuppgifter än i dag. Regeringen bör därför återkomma med förslag som innebär att Säkerhetspolisens och Polismyndighetens direktåtkomst till Migrationsverkets uppgifter inte omfattar fler uppgifter än vad som finns i dag i Migrationsverkets verksamhetsregister.

4. Utvärdering av lagen, punkt 4 (M, SD)

av Johan Forssell (M), Mikael Cederbratt (M), Markus Wiechel (SD), Lars-Arne Staxäng (M), Lotta Finstorp (M) och Linus Bylund (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3292 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1 och
avslår motion
2015/16:3291 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Regeringen bör utvärdera utlänningsdatalagen efter kort tid så att eventuella tillämpningsproblem kan åtgärdas så fort som möjligt. Det är svårt att överblicka konsekvenserna av det nya regelverket innan reglerna har börjat tillämpas. Det är därför angeläget att utlänningsdatalagen noggrant följs upp efter förhållandevis kort tid.

5. Utvärdering av lagen, punkt 4 (V)

av Christina Höj Larsen (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3291 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 4 och
avslår motion
2015/16:3292 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Förslaget till bestämmelser om tredjelandsöverföringar medför att myndigheterna kommer att kunna lämna ut fler personuppgifter till tredjeland än i dag. Därför bör bestämmelserna följas upp och utvärderas inom en rimlig tid för att undersöka och säkerställa att de utökade möjligheterna inte medför några negativa effekter för den personliga integriteten eller andra påtagliga negativa effekter för den enskilde.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2015/16:65 Utlänningsdatalag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till utlänningsdatalag.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i polisdatalagen (2010:361).

Följdmotionerna

2015/16:3291 av Christina Höj Larsen m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de primära ändamålsbestämmelserna bör innehålla ett nödvändighetskrav i stället för ett behovskrav och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att Säkerhetspolisens och Polismyndighetens direktåtkomst till Migrationsverkets uppgifter inte omfattar fler uppgifter än vad som i dag finns i Migrationsverkets verksamhetsregister och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Migrationsverket inte bör ges tillgång till Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementsregister såsom det föreslås i 14 § andra stycket 5 i förslaget till utlänningsdatalag samt att Polismyndigheten inte bör vara skyldig att lämna sådana uppgifter, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att tillämpningen av 21 § i förslaget till utlänningsdatalag utvärderas i syfte att undersöka och säkerställa att de utökade möjligheterna till tredjelandsöverföringar inte medför några negativa effekter för den personliga integriteten eller andra påtagliga negativa effekter för den enskilde, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3292 av Johan Forssell m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utlänningsdatalagen ska utvärderas efter kort tid så att eventuella

tillämpningsproblem kan åtgärdas så fort som möjligt och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör se över möjligheterna till ett sekundärt ändamål för polisen i brottsbekämpande syfte och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör se över möjligheterna att medge avsteg från det principiella förbudet för polisen att använda uppgifter om lagöverträdelse som sökbegrepp och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till utlänningsdatalag

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens syfte

1 § Syftet med denna lag är att ge Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna möjlighet att behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt i sin verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen och att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling.

Lagens tillämpningsområde

2 § Denna lag gäller vid behandling av personuppgifter i Migrationsverkets och utlandsmyndigheternas verksamhet som rör

1. utlänningars inresa i Sverige, i en stat som ingår i Europeiska unionen, i en stat som är ansluten till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz,
2. utlänningars vistelse eller arbete i Sverige och utresa eller avlägsnande från Sverige,
3. statusförklaring,
4. mottagande av asylsökande och andra utlänningar,
5. bistånd och stöd till utlänningar,
6. svenskt medborgarskap,
7. statlig ersättning för kostnader för utlänningar,
8. bosättning av utlänningar, eller
9. utfärdande av resehandlingar.

3 § Denna lag gäller också vid behandling av personuppgifter i Polismyndighetens verksamhet som rör utlänningars inresa och vistelse i Sverige och utresa eller avlägsnande från Sverige om verksamheten inte utgör brottsbekämpande verksamhet.

4 § Lagen gäller endast om behandlingen av personuppgifter enligt 2 eller 3 § är helt eller delvis automatiserad eller om personuppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

5 § Denna lag gäller inte när personuppgifter behandlas med stöd av

1. lagen (2000:344) om Schengens informationssystem,

2. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 810/2009 av den 13 juli 2009 om införande av en gemenskapskodex om viseringar (viseringskodex), eller

3. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 av den 26 juni 2013 om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter begär jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, samt om ändring av förordning (EU) nr 1077/2011 om inrättande av en Europeisk byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (omarbetning).

6 § När personuppgifter behandlas med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2008 av den 9 juli 2008 om informationssystemet för viseringar (VIS) och utbytet mellan medlemsstaterna av uppgifter om viseringar för kortare vistelse (VIS-förordningen), gäller bestämmelserna i 28 och 48 §§ personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd om inte något annat följer av VIS-förordningen. I övrigt är denna lag inte tillämplig när personuppgifter behandlas med stöd av VIS-förordningen.

Förhållandet till personuppgiftslagen

7 § Om inte något annat anges i 8 §, gäller denna lag i stället för personuppgiftslagen (1998:204).

8 § När personuppgifter behandlas enligt denna lag, eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen, gäller följande bestämmelser i personuppgiftslagen (1998:204):

1. 3 § om definitioner,
 2. 8 § om förhållandet till offentlighetsprincipen,
 3. 9 § om grundläggande krav på behandling av personuppgifter,
 4. 22 § om behandling av personnummer,
 5. 23 och 25–27 §§ om information till den registrerade,
 6. 28 § om rättelse,
 7. 30 och 31 §§ samt 32 § första stycket om säkerheten vid behandling,
 8. 33–35 §§ om överföring av personuppgifter till tredjeland,
 9. 38–41 §§ om personuppgiftsombud m.m.,
 10. 42 § om upplysningar till allmänheten om vissa behandlingar,
 11. 43 och 44 §§, 45 § första stycket och 47 § om tillsynsmyndighetens befogenheter,
 12. 48 § om skadestånd, och
 13. 51 § första stycket, 52 § första stycket och 53 § om överklagande.
- Om personuppgifter ska gallras enligt denna lag, eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen, gäller inte 8 § andra stycket personuppgiftslagen.

Förbud enligt 44 eller 45 § personuppgiftslagen får inte förenas med vite.

Personuppgiftsansvar

9 § Migrationsverket, Polismyndigheten och en utlandsmyndighet är var och en personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som myndigheten utför. Migrationsverket är dock personuppgiftsansvarigt för utlandsmyndigheternas automatiserade behandling av personuppgifter.

10 § Migrationsverket och Polismyndigheten ska var och en utse ett eller flera personuppgiftsombud.

Den personuppgiftsansvarige ska anmäla till tillsynsmyndigheten enligt personuppgiftslagen (1998:204) när ett personuppgiftsombud utses eller entledigas.

Ändamål

11 § Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna får behandla personuppgifter om det behövs för

1. handläggning av ärenden eller en myndighets biträde i sådana ärenden i verksamhet som avses i 2 och 3 §§,
2. kontroll av utlännning i samband med inresa och utresa samt kontroll under vistelsen i Sverige,
3. utförande av arbetsuppgifter som gäller mottagande och bosättning av asylsökande och andra utlänningar,
4. framställning av statistik,
5. utförande av testverksamhet, eller
6. fullgörande av en rättslig skyldighet att registrera eller på annat sätt dokumentera en personuppgift.

12 § Migrationsverket får också behandla personuppgifter om det behövs för återsökning av

1. avgöranden, rättsutredningar och annan rättslig information, eller
2. information som rör förhållanden i andra länder.

13 § Personuppgifter som behandlas enligt 11 och 12 §§ får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information till

1. riksdagen eller regeringen,
2. en annan myndighet eller en enskild, om uppgifterna lämnas med stöd av lag eller förordning, eller
3. en utländsk myndighet, ett EU-organ eller en mellanfolklig organisation, om utlämnandet av uppgifterna följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen eller av uppgiftsskyldighet enligt en internationell konvention som Sverige har tillträtt eller enligt ett av riksdagen godkänt avtal med främmande stat eller mellanfolklig organisation.

I ett enskilt fall får personuppgifter som behandlas enligt 11 och 12 §§ även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål

än de som anges i första stycket under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål som uppgifterna samlades in för.

Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier

14 § Migrationsverket får föra separata register över fingeravtryck och fotografier som tas med stöd av 9 kap. 8 § utlänningslagen (2005:716).

Med begränsning av de ändamål som annars gäller enligt 11 och 13 §§ får uppgifter om fingeravtryck eller fotografier i registren användas endast

1. vid prövning av ansökningar om uppehållstillstånd där skäl som anges i 4 kap. 1–2 a §§ utlänningslagen åberopas,
2. i ärenden om avvisning och utvisning,
3. i testverksamhet,
4. om det behövs för att kontrollera identiteten av en person på ett fotografi som kommit in till Migrationsverket, eller
5. om det behövs för att Migrationsverket ska kunna kontrollera ett fingeravtryck mot det fingeravtrycks- och signalementsregister som Polismyndigheten för enligt 4 kap. 11 § polisdatalagen (2010:361).

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela

1. ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i registren över fingeravtryck och fotografier, och
2. föreskrifter om gallring.

Behandling av känsliga personuppgifter

15 § Sådana känsliga personuppgifter som anges i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) får endast behandlas

1. för de ändamål som anges i 11 § 1–4 och 6 samt 13 § om uppgifterna är absolut nödvändiga för syftet med behandlingen, eller
2. i löpande text för det ändamål som anges i 12 § 2, om uppgifterna är absolut nödvändiga för att fullgöra arbetsuppgifter i sådan verksamhet som anges i 2 §.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela

1. ytterligare föreskrifter om inskränkningar av möjligheten att behandla känsliga personuppgifter, och
2. föreskrifter om gallring.

Tillgången till personuppgifter

16 § Tillgången till personuppgifter ska begränsas till det som varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om tillgången till personuppgifter.

Sökbegränsningar

17 § Vid sökning i personuppgifter är det förbjudet att som sökbegrepp använda uppgifter som avslöjar

1. ras eller etniskt ursprung,
2. politiska åsikter,
3. religiös eller filosofisk övertygelse,
4. medlemskap i fackförening,
5. hälsa, eller
6. sexualliv.

18 § Vid behandling av personuppgifter för ändamål som anges i 12 § 2 får personuppgifter som direkt pekar ut den registrerade inte användas som sökbegrepp.

Vid sökning i personuppgifter får sådana uppgifter om lagöverträdelser m.m. som anges i 21 § personuppgiftslagen (1998:204) inte användas som sökbegrepp. Uppgifter om beslut om förvar enligt utlänningslagen (2005:716) får dock användas som sökbegrepp.

Direktåtkomst

19 § Direktåtkomst till personuppgifter hos Migrationsverket får endast medges

1. Polismyndigheten,
2. Säkerhetspolisen,
3. utlandsmyndigheterna,
4. Försäkringskassan,
5. Pensionsmyndigheten,
6. Skatteverket, eller
7. en part eller en parts ombud eller biträde.

Direktåtkomst enligt första stycket 7 får endast avse personuppgifter i partens ärende.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela

1. ytterligare föreskrifter om begränsningar av direktåtkomst enligt första stycket, och
2. föreskrifter om behörighet och säkerhet vid sådan åtkomst.

Uppgiftsskyldighet

20 § Polismyndigheten har rätt att ta del av personuppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 eller 14 § vid direktåtkomst enligt 19 §. Säkerhetspolisen och utlandsmyndigheterna har motsvarande rätt att vid direktåtkomst ta del av uppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 §.

Migrationsverket ska på begäran av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller en utlandsmyndighet lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 11 § 1 eller 2. Migrationsverket ska också på begäran av Polismyndigheten lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 14 § andra stycket 1, 2 eller 5.

Om det finns skäl för det ska Migrationsverket på eget initiativ lämna uppgifter som avses i andra stycket andra meningen till Polismyndigheten.

Överföring av personuppgifter till tredjeland

21 § Trots hänvisningen till 33 § personuppgiftslagen (1998:204) i 8 § första stycket 8 är det tillåtet att även utan den registrerades samtycke föra över personuppgifter till tredjeland om överföringen är absolut nödvändig för de ändamål som anges i 11 § 1 och 2 samt 12 § 1, såvida det inte möter hinder av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om begränsningar av möjligheten att föra över personuppgifter till tredjeland.

Avskiljande

22 § Personuppgifter som har behandlats för ändamål som anges i 11 § 1–4 och 13 § ska avskiljas så att tillgången till dem begränsas om de inte längre behövs i myndighetens löpande verksamhet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om avskiljande av personuppgifter.

Säkerhetsåtgärder

23 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om säkerhetsåtgärder till skydd för personuppgifter.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag då lagen enligt uppgift på den kommit ut från trycket i Svensk författningssamling.

2 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 114 kap. 17 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

114 kap.

17 §

Behörighet för åtkomst till socialförsäkringsdatabasen ska inom socialförsäkringens administration tilldelas genom en särskild handling i enlighet med föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Behörighet för åtkomst till socialförsäkringsdatabasen ska begränsas till vad som behövs för att den enskilde ska kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Behörighet för åtkomst till socialförsäkringsdatabasen *och till personuppgifter hos Migrationsverket* ska begränsas till vad som behövs för att den enskilde *tjänstemannen* ska kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag då lagen enligt uppgift på den kommit ut från trycket i Svensk författningssamling.

3 Förslag till lag om ändring i polisdatalagen (2010:361)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 8 och 18 §§ polisdatalagen (2010:361) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. 8 §¹

Personuppgifter som behandlas enligt 7 § får även behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i

1. brottsbekämpande verksamhet hos Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket,

2. brottsbekämpande verksamhet hos utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation,

3. sådan verksamhet hos Polismyndigheten som avser handräckningsuppdrag,

4. annan verksamhet som Polismyndigheten ansvarar för, om det finns särskilda skäl att tillhandahålla informationen,

5. verksamhet hos Kriminalvården för att förebygga brott och upprätthålla säkerheten, *eller*

5. verksamhet hos Kriminalvården för att förebygga brott och upprätthålla säkerheten,

6. verksamhet hos Migrationsverket för att verket ska kunna kontrollera fingeravtryck som verket tagit enligt 9 kap. 8 § utlänningslagen (2005:716) mot det fingeravtrycks- och signalementsregister som Polismyndigheten för enligt 4 kap. 11 §, *eller*

6. en myndighets verksamhet
a) om det enligt lag eller förordning åligger Polismyndigheten att bistå myndigheten med viss uppgift, eller

b) om informationen tillhandahålls inom ramen för myndighetsöverskridande samverkan mot brott.

7. en myndighets verksamhet
a) om det enligt lag eller förordning åligger Polismyndigheten att bistå myndigheten med viss uppgift, eller

b) om informationen tillhandahålls inom ramen för myndighetsöverskridande samverkan mot brott.

Personuppgifter som behandlas enligt 7 § får även behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information till riksdagen och regeringen samt, i den utsträckning skyldighet att lämna uppgifter följer av lag eller förordning, till andra.

¹ Senaste lydelse 2014:597.

Regeringen meddelar föreskrifter om att personuppgifter som behandlas enligt 7 § och som avser efterlysta personer och avlägsnanden ur landet får behandlas för att tillhandahålla information till vissa särskilt angivna myndigheter och att uppgifter som behandlas i en förundersökning får tillhandahållas konkursförvaltare.

I ett enskilt fall får personuppgifter som behandlas enligt 7 § även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål än de som anges i första–tredje styckena, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

18 §²

Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av personuppgifter som behandlas i fingeravtrycks- och signalementsregister enligt 4 kap. 11–17 §§, om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna i sin brottsbekämpande verksamhet.

Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av personuppgifter som behandlas i fingeravtrycks- och signalementsregister enligt 4 kap. 11–17 §§, om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna i sin brottsbekämpande verksamhet. *Migrationsverket har motsvarande rätt att ta del av personuppgifter som behandlas i fingeravtrycks- och signalementsregistret, om verket behöver uppgifterna för kontroll av fingeravtryck som verket tagit.*

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag då lagen enligt uppgift på den kommit ut från trycket i Svensk författningssamling.

² Senaste lydelse 2014:597.

BILAGA 3

Justitieutskottets yttrande 2015/16:JuU6y

Utlänningsdatalag

Till socialförsäkringsutskottet

Socialförsäkringsutskottet har gett justitieutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2015/16:65 Utlänningsdatalag och de följdmotioner som har väckts med anledning av propositionen, i de delar som rör justitieutskottets beredningsområde.

Justitieutskottet begränsar sitt yttrande till de förslag i propositionen och följdmotionerna som rör utlänningsdatalagen ur Polismyndighetens synvinkel.

Utskottet föreslår att socialförsäkringsutskottet i dessa delar bör tillstyrka regeringens förslag och avstyrka följdmotionerna.

I yttrandet finns två avvikande meningar (M, SD och V).

Utskottets överväganden

Propositionen

Allmänt

Regeringen föreslår en ny lag om behandling av personuppgifter i den verksamhet som Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna bedriver enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen. Syftet med lagen är att ge myndigheterna möjlighet att behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt och effektivt sätt och att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid en sådan behandling. En utgångspunkt är att skapa en teknikneutral lag som medger en flexibel tillämpning och som innehåller de bestämmelser som är av central betydelse för integritetsskyddet. I lagförslaget finns bestämmelser om bl.a. ändamålen med behandlingen, myndigheters direktåtkomst till Migrationsverkets uppgifter samt de begränsningar som ska gälla för behandlingen av vissa uppgifter.

I personuppgiftslagen (1998:204) finns generella regler om skyddet för personuppgifter. Lagen är generellt tillämplig, men om det i en annan lag eller förordning har meddelats avvikande bestämmelser har dessa företräde. Sedan slutet av 1990-talet har det utöver personuppgiftslagen utarbetats en stor mängd specialförfattningar med bestämmelser som rör behandling av personuppgifter, s.k. särskilda registerförfattningar. När det gäller verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen gäller i dag förordningen (2001:720) om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen.

Ändamål för personuppgiftsbehandling

I propositionen redogörs (s. 57 f.) för vilka ändamål personuppgifter ska få behandlas av myndigheterna i deras verksamhet. Ändamålen delas upp i primära ändamål (11 och 12 §§) och sekundära ändamål (13 §). De primära ändamålen avser behandling av personuppgifter för att tillgodose de behov som finns hos de myndigheter som bedriver verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen. Dessa ändamål ska anges uttömmande i lagen. De sekundära ändamålen ska avse behandling för olika typer av utlämnande av personuppgifter. En generell förutsättning ska vara att personuppgiftsbehandling endast får ske om det behövs för att uppnå de primära ändamålen och om det är nödvändigt för de sekundära ändamålen.

Av propositionen (s. 67) framgår att vid remissbehandlingen av det betänkande som 2014 års utlänningsdatautredning överlämnade och som ligger till grund för propositionen (Personuppgiftsbehandling på utlännings- och medborgarskapsområdet, SOU 2015:73) efterfrågade Polismyndigheten ytterligare ett sekundärt ändamål som tillåter att myndigheten tillhandahåller

uppgifter som behandlas med stöd av de primära ändamålsbestämmelserna till den brottsbekämpande verksamheten inom Polismyndigheten. I sitt bemötande av remissynpunkten anför regeringen (s. 70) att det kan finnas skäl att överväga en sådan komplettering för att Polismyndighetens arbete ska kunna bedrivas effektivt men att de närmare förutsättningarna för sådan vidarebehandling måste övervägas ytterligare. Regeringen konstaterar vidare att inte finns något utrymme för att göra sådana överväganden inom ramen för detta lagstiftningsärende, men att den avser att återkomma till frågan i ett annat sammanhang.

Sökbegränsningar

När det gäller begränsningar i samband med sökningar i personuppgifter framgår det av propositionen (s. 84) att bl.a. uppgifter om lagöverträdelser m.m. inte ska få användas som sökbegrepp.

Av propositionen (s. 84) framgår vidare att vid remissbehandlingen av det betänkande som ligger till grund för propositionen ansåg Polismyndigheten att det principiella förbudet att använda uppgifter om lagöverträdelser som sökbegrepp inte bör omfatta Polismyndigheten. Regeringen har dock ansett att en sådan begränsning är rimlig.

Personuppgifter som får behandlas och direktåtkomst till uppgifter

I propositionen redogör regeringen (s. 22 f.) för förordningen om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen. Enligt förordningen (3 §) får automatiserade register föras i ärenden som handläggs av respektive myndighet (s.k. verksamhetsregister). I ett verksamhetsregister får personuppgifter behandlas för myndighetens handläggning av ärenden i enlighet med vad som föreskrivs i lag eller annan författning eller för fullgörande av underrättelseskyldighet som följer av lag eller annan författning. Personuppgifter får också behandlas för tillsyn, kontroll, uppföljning och planering av verksamheten, framställning av statistik samt testverksamhet. Personuppgifter får enligt 4 § förordningen endast behandlas om det är nödvändigt för det ändamål för vilket behandlingen utförs.

Regeringen bedömer (s. 77 f.) att det i den nya lagen inte bör anges vilka kategorier av personuppgifter som får behandlas. Regeringen pekar på att det, som utlänningsdatautredningen redogör för, ur ett integritetsskyddsperspektiv kan finnas fördelar med en reglering som tydligt specificerar de personuppgifter som får behandlas. Det gäller särskilt när det rör sig om personuppgiftsbehandling i ett register i traditionell mening, dvs. att uppgifter förs in i en uppgiftssamling på ett systematiskt sätt enligt särskilda kriterier och att de är sökbara med särskilda sökord, koder eller liknande. En sådan reglering finns t.ex. när det gäller Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementregister (4 kap. 13 § polisdatalagen). Regeringen anför vidare att den ärendehantering som sker hos Migrationsverket emellertid inte är

anpassad till traditionella register. Verket tillämpar ett ärendehanteringssystem där all information om en person samlas i en dossier. Den behandling som sker i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen är även omfattande och mångsidig. Att under sådana omständigheter specificera vilka kategorier av uppgifter som ska få behandlas kan vara både svårt och opraktiskt, eftersom uppräkningslista ofta kan komma att behöva ändras om behovet hos den personuppgiftsbehandlande myndigheten förändras. Vid en sammantagen bedömning anser regeringen därför liksom utlänningsdatautredningen att utlänningsdatalagen inte bör innehålla bestämmelser som specificerar vilka kategorier av personuppgifter som får behandlas. I stället bör de ändamålsbestämmelser som föreslås i avsnitt 6 i propositionen och de grundläggande bestämmelserna i 9 § personuppgiftslagen (1998:204), som utlänningsdatalagen föreslås hänvisa till, vara avgörande för vilka uppgifter som får behandlas. Regeringen kommer dock att överväga begränsningar i förordning av vilka kategorier av uppgifter som ska få behandlas.

Regeringen anför vidare när det gäller frågan om direktåtkomst (s. 90) att enligt nu gällande bestämmelser i 6 § förordningen om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen får Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och utlandsmyndigheterna ha direktåtkomst till Migrationsverkets verksamhetsregister. Regeringen föreslår att bl.a. dessa myndigheter ska ges direktåtkomst till Migrationsverkets personuppgifter enligt 19 § i förslaget till den nya lagen. Enligt regeringen är det av stor vikt, inte minst av integritetsskyddsskäl, att den närmare omfattningen av direktåtkomsten regleras så precist som möjligt. De olika myndigheternas behov skiljer sig åt och kan dessutom variera över tid med hänsyn till vilka uppgifter som myndigheterna har enligt det regelverk som bestämmer deras uppgifter. Den närmare regleringen om för vilket syfte direktåtkomsten ska medges bör därför meddelas av regeringen i förordning i stället för i utlänningsdatalagen.

Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier

I propositionen föreslås (s. 70) att utlänningsdatalagen (14 §) ska innehålla särskilda bestämmelser som uttömmande reglerar för vilka ändamål fingeravtryck och fotografier som tagits med stöd av utlänningslagen får behandlas. Enligt de särskilda bestämmelserna ska Migrationsverket få föra separata register över fingeravtryck och fotografier som tagits med stöd av utlänningslagen. Uppgifter ur registren ska få användas vid prövning av ansökningar om uppehållstillstånd där skäl som anges i 4 kap. 1–2 a §§ utlänningslagen (skyddsskäl) åberopas, i ärenden om avvisning och utvisning samt i testverksamhet. Uppgifter om fingeravtryck ska även få behandlas om det behövs för att Migrationsverket ska kunna kontrollera fingeravtryck som

tagits med stöd av 9 kap. 8 § utlänningslagen mot det fingeravtrycks- och signalementsregister som Polismyndigheten för enligt polisdatalagen.

Uppgifterna i Polismyndighetens register har samlats in av en annan myndighet för andra ändamål än de som Migrationsverket avser att behandla dem för. Att Migrationsverket får ta del av dessa uppgifter kan därför i sig innebära ett intrång i den personliga integriteten. Integritetsriskerna måste dock bedömas mot bakgrund av att kontroller mot Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementsregister görs redan i dag. Vidare har utlänningsdatautredningen inte identifierat några omständigheter som tyder på att förfarandet innebär några egentliga risker för obehöriga intrång i de enskildas personliga integritet så länge de grundläggande kraven på behandling av personuppgifter iakttas. De integritetsrisker som behandlingen kan innebära för de enskilda personerna bör enligt utredningens bedömning även framöver kunna hanteras på ett tillfredsställande sätt av Migrationsverket. Regeringen gör därför liksom utredningen bedömningen att det i utlänningsdatalagen bör införas ett uttryckligt stöd för Migrationsverket att behandla uppgifter om fingeravtryck i syfte att jämföra dem med uppgifter i Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementsregister.

Motionerna

I motion 2015/16:3292 av Johan Forsell m.fl. (M) yrkande 2 föreslås att regeringen snarast ska se över möjligheten att polisen som ett ytterligare sekundärt ändamål ska medges att tillhandahållas uppgifter som behandlas enligt de primära ändamålen till den brottsbekämpande verksamheten inom Polismyndigheten. I yrkande 3 efterfrågas en översyn av möjligheten till avsteg från det principiella förbudet för polisen att använda uppgifter om lagöverträdelser som sökbegrepp.

I motion 2015/16:3291 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 2 begärs att regeringen ska återkomma med ett förslag som innebär att Säkerhetspolisens och Polismyndighetens direktåtkomst till Migrationsverkets uppgifter inte ska omfatta fler uppgifter än vad som i dag finns i Migrationsverkets verksamhetsregister. I yrkande 3 anförs att Migrationsverket inte bör ges tillgång till Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementsregister såsom det föreslås i 14 § andra stycket 5 i förslaget till utlänningsdatalag.

Utskottets ställningstagande

Personuppgifter som får behandlas i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen ska enligt regeringen även få behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information till andra myndigheter. Som anförts ovan kan det enligt regeringen finnas skäl att överväga en

komplettering som tillåter att Polismyndigheten tillhandahåller uppgifter som behandlas enligt den primära ändamålsbestämmelsen till den brottsbekämpande verksamheten inom Polismyndigheten. Regeringen konstaterar emellertid att det inte finns något utrymme att göra sådana överväganden inom ramen för detta lagstiftningsärende, men att den avser att återkomma i frågan i ett annat sammanhang. Motion 2015/16:3292 (M) yrkande 2 får enligt utskottet därmed anses vara i huvudsak tillgodosedd, och utskottet föreslår att socialförsäkringsutskottet avstyrker motionsyrkandet.

När det gäller sökbegränsningar delar utskottet regeringens bedömning att uppgifter om lagöverträdelse inte ska få användas som sökbegrepp. Utskottet delar även regeringens uppfattning att det är rimligt att denna sökbegränsning gäller även för Polismyndigheten när den bedriver verksamhet som täcks av utlänningsdatalogens tillämpningsområde. Utskottet föreslår därför att socialförsäkringsutskottet avstyrker motion 2015/16:3292 (M) yrkande 3.

I motion 2015/16:3291 (V) yrkande 2 är motionärerna kritiska till att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen medges direktåtkomst till personuppgifter utan att det i lagen anges vilka uppgifter som får behandlas med direktåtkomst. Utskottet delar regeringens bedömning att det under de omständigheter som personuppgiftsbehandlingen sker i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen kan vara både svårt och opraktiskt att specificera vilka uppgifter som ska få behandlas. När det gäller frågan om vilka uppgifter som det ska medges direktåtkomst till anser utskottet att det är värdefullt att regeringen avser att i förordning reglera i vilket syfte direktåtkomst ska medges. Sammanfattningsvis anser utskottet att socialförsäkringsutskottet bör tillstyrka propositionen i nu aktuella delar och avstyrka motion 2015/16:3291 (V) yrkande 2.

Utskottet gör inte heller någon annan bedömning än regeringen när det gäller frågan om att Migrationsverket bör ges rätt att behandla uppgifter om fingeravtryck i syfte att jämföra dem med uppgifter i Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementsregister. Integritetsriskerna måste enligt utskottet bedömas mot bakgrund av att, som framhålls i propositionen, kontroller mot Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementsregister görs redan i dag. Utskottet anser därmed att socialförsäkringsutskottet bör tillstyrka propositionen i nu aktuell del och avstyrka motion 2015/16:3291 (V) yrkande 3.

Sammanfattningsvis anser utskottet att propositionens förslag i de delar som berörts ovan är väl avvägt, och utskottet föreslår därför att socialförsäkringsutskottet tillstyrker förslaget och avstyrker de här behandlade motionsyrkandena.

Stockholm den 19 januari 2016

På justitieutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Mats Pertoft (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Arhe Hamednaca (S), Kent Ekeröth (SD), Anti Aysan (M), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD) och Sanne Eriksson (S).

Avvikande meningar

1. Nytt sekundärt ändamål m.m. (M, SD)

Beatrice Ask (M), Krister Hammarbergh (M), Kent Ekeröth (SD), Anti Avsan (M), Anders Hansson (M) och Adam Marttinen (SD) anför:

I utlänningsdatalagen anges för vilka ändamål behandling av personuppgifter får förekomma. Ändamålen är indelade i primära och sekundära ändamål. De primära ändamålen avser att tillgodose de behov som finns att behandla personuppgifter i de berörda myndigheternas egen verksamhet. De sekundära ändamålen reglerar i vilken utsträckning personuppgifter som myndigheten samlat in för ett primärt ändamål får behandlas för att lämnas ut till enskilda eller till andra myndigheter i syfte att tillgodose deras behov. Polismyndigheten har i sitt remissvar efterfrågat ytterligare ett sekundärt ändamål. Det Polismyndigheten vill är att medges att få tillhandahålla uppgifter som behandlas enligt de primära ändamålen till den brottsbekämpande verksamheten inom myndigheten. Regeringen har konstaterat att det kan finnas skäl att överväga denna fråga närmare, men att det saknas möjlighet att göra dessa överväganden inom ramen för det nu aktuella lagstiftningsärendet. Vi anser att regeringen snarast ska se över möjligheterna att införa ett sådant sekundärt ändamål i syfte att ge polisen goda förutsättningar att bedriva sitt arbete effektivt.

Vi anser också att regeringen, i syfte att tillse att polisen har effektiva verktyg, snarast bör överväga närmare om polisen bör medges avsteg från det principiella förbudet att använda uppgifter om lagöverträdelser som sökbegrepp.

Detta innebär att vi anser att socialförsäkringsutskottet bör tillstyrka motion 2015/16:3292 (M) yrkandena 2 och 3.

2. Direktåtkomst till personuppgifter m.m. (V)

Linda Snecker (V) anför:

Eftersom förslaget till utlänningsdatalag frångår principen att uttryckligen ange vilka kategorier av personuppgifter som får behandlas i Migrationsverkets verksamhetsregister för att i stället utgå från ändamålen, ökar sannolikt möjligheterna för Migrationsverket att behandla andra kategorier av personuppgifter än vad som är fallet i dag. I såväl utlänningsdatautredningen som propositionen saknas dels en tillräcklig analys av följderna av vad detta innebär och vilket eventuellt behov som Polismyndigheten och Säkerhetspolisen har av en direktåtkomst till fler uppgifter än vad som medges i dag. Dels saknas en avvägning av det intrång i den personliga integriteten som den ökade direktåtkomsten innebär.

Jag anser därför att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att SÄKERHETSPOLISENS och POLISMYNDIGHETENS direktåtkomst till Migrationsverkets uppgifter inte omfattar fler uppgifter än vad som i dag finns i Migrationsverkets verksamhetsregister.

Regeringen föreslår vidare att Migrationsverket ska tillåtas att kontrollera fingeravtryck som tagits med stöd av 9 kap. 8 § utlänningslagen mot det fingeravtrycks- och signalementregister som Polismyndigheten för enligt 4 kap. 11 § polisdatalagen. De uppgifter som finns i Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementregister har samlats in av en annan myndighet för andra ändamål än de som Migrationsverkets användning avses för. Fingeravtrycken i Polismyndighetens register har bl.a. insamlats för brottsbekämpande ändamål från personer som är misstänkta eller dömda för brott eller i utredningar om brott där fingeravtryck inte kan hänföras till en identifierbar person. Ändamålet med Migrationsverkets behandling av uppgifterna är i första hand att söka fastställa en persons identitet. Jag anser inte att argumentationen inklusive motiveringen av nödvändigheten av att införa en uttrycklig rätt för Migrationsverket att få tillgång till Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementregister är övertygande.

Migrationsverket bör därför inte ges tillgång till Polismyndighetens fingeravtrycks- och signalementregister såsom det föreslås i 14 § andra stycket 5 i förslaget till utlänningsdatalag, och Polismyndigheten bör inte vara skyldig att lämna sådana uppgifter.

Detta innebär att jag anser att socialförsäkringsutskottet bör tillstyrka motion 2015/16:3291 (V) yrkandena 2 och 3.